

БҮЙҮЛГҮ СІТКІННІЛЭРГІТ ОСЖУОЛАБЫТЫҒАР АНАНАЛААР

Муус устар 2 күнүгүр сава народной суруйлачыга, П.А.Ойунуускай аатынан Государственный биримийлэ лауреаты Василий Семёнович Яковлев – Далан аатын сүгүр Кытаанак художественнай-эстетический кайыскалаах орто оқусулаты аһалыгыга 90 сылын баһиктипит.

Бу бөлгә түгәннән биштин өскупала-
былар үзлекен асылт улуска, республика
башлыкта педагогыры атлапалы
нодалды. Ол курдук бастагы умууна-
мын 1974 – 1976 сылгарга Софрон
Василий Иванович (Анемподист Иван)
Софронне — Аламга убайга) үзле-
бит. Онтон РСФСР, Саха АССР оскул-
ларын үтүлүк учутлара, Ленин орденни
кавалера Г.Д.Кычкин, "Бонуст Знага" ор-
ден кавалерлара М.К.Попов, В.Е.Шеста-
ков, Е.И.Соболев, А.В.Жукрова, РСФСР
оскулларын үтүлүк учутлалара ностор-
умул, педагогический наука кан-
дидат Е.Д.Макаров, А.А.Борисова, Саха
АССР оскулларын үтүлүк учутлара
Н.С.Соловьев, ОРСР норуотун үзүрүм-
лиги туйгунар: Ф.Н.Ефимов, А.Е.Гор-
деева, Т.С.Конюхова, РСФСР норуотун
үзүрүмиллиги туйгунара Г.Д.Ефимов,
С.И.Журков, Е.И.Троина, С.А.Иванова,
А.Е.Потапова, К.М.Матвеев, Саха АССР
культуран үтүлүк үлүһигэ Л.А.Дикхо-
нов, Ула Кыыл Знамта орден кавалера
Д.П.Кладкина, профтех-үзүрүмиллиги туй-
гунара М.Г., А.А.Никифоровтар, сэри,
үлө ветераннара М.П.Ефимов, Н.Г.Сяр-
бин, Г.И.Попов, срууучулар Г.И.Ма-
каров — Дини Дьаныгы Г.И.Еголов

Бүсийн үтээгдэн-хамсаан аюулыгтаа.

Бийиги окуучуларыбыз үзгөчө, олок жана артык үлкөмөнтара: советтик-партиялай улактар И.Г.Пономарев, П.Г.Миронов, В.И.Коркин, В.П.Харитонов, В.П.Собкин, В.И.Ермолаев, наука доктордара – профессорлар Е.И.Коркина, А.П.Овчешникова, Б.Н.Полон, Г.Г.Макаров, наука кандидаттара Ф.С.Полов, И.А.Поталов, С.Р.Полов, Д.Д.Кресильников, худоник, Саха АССР искусстволарын үтүндөз дептед А.П.Собкин, Социалистический Улз Геройа Е.И.Новгородова, РСФСР, Саха АССР искусстволарын үтүндөз уууладалар А.П.Ермолаев, С.К.Макаров, СССР, РСФСР, Саха АССР үтүндөз тренера Д.П.Коркин, СССР авиациятын туйуга Е.Ф.Ермолаев, СССР Государственный биримийдин лауреата М.С.Толстоуков, сурыйачылар В.С.Яковлев – Далан, Н.В.Пономарев – Унаар Уолд, В.В.Яковлев уо.д.а.

Оскула билингвист коллектив үзгэ-
нэччилэртэ уолсай орто үеэрхи таһынан
художественнай-эстетический хайыс-
хан дүрингэтэн үөрэтинни барар. 2002
сылтан профилейнай үөрэтээһингэ ик-
кис хайыскалар үчүгү приоритетнара.

предметтери дидригзэн үзэгтэбт. Со-
юула үзэгтэр-ийтэр үлэглэн суралзончи-
лэригэн булаллар; методический үлэглэн
салгайзгчн, РФ үзэгтэригтэн тулгуна,
СР үзүүлэлтнн Х-с сэлэглэн делегата
Помоурова Т.Е., иитэр үлэглэн директоры
салбуузагчн Любимова И.П., социаль-
най педриг Митронова Т.С., инновацион-
най үлэглэн салгайзгчн Аммосова Г.М.,
психолог, РФ нэрлүүлэн үзэгтэригтэн
тулгуна Смирновна Н.Ф. Үзүүлэллэр,
үзэгтэригтэн үлүүс, республика, Россия
татимнах адрас конкурстарга,
олимпидадларга, бэлтэглэлдэргэ күүтэ
бириндэгэ мнэстэргэ тусаллар.

[illegible]

ИНТЕРНЕТ-УЗЛУК

1996 жылдағы оқуына "Россия оқушасы" болған, МТЗ-82 тракторымен нағарзаларамызға. Оңтөн саяттарын оқуына кетк халайыстыбаларын, ледюлектив сыйынын от оттоон, ил халайыстыбалары хантарға дуулулар. Үрөкәңчилер сыйынын сыныаландарыар "Эрөн" лаапыр илнин худомаственней-эстетический хайысханан республика араас улуустарытан кален сынынан, дюдурдурлар сыйынанер бараллар. Республиканы сыныалан лаапырларын көрүүгө 2001 сылта бөлмил оқушалабы бастауы мизста, 2003 сылта илнис мизста буюлмта.

Сызын асын улус кәһилликтерит-
тен кәһит таллазнах оҥолор 17 мнәстә-
лэх интернакх спорторлор. Ииниктин
кәһитер филмалыгар оҥолору сүмөрлө-
н, интернакх эби мнәстә аһар была-
ннархылт. Оҥолор коллектива быһылт
ситиһиллорин 90 сыһах үбүһүһтә аһа-
н улусин-хәмсиһ спортор.

А. Г. ПОПОВ,
Кытаанах орто оскулатын
директора.

ОСКУПОЛАМ ИСТОРИЯТЫПАН

СР народной сурьезности, П.А. Ой Государственный бирюзовый лауреата В.С. Затыкин Кыргызан орто художественной-эстетической аныктыгына 90 сынан тусура.

Осқолданыс О.С.Собанов 1914 с. бейне-
фотосының бірден астарында. Бастағы үлгісі
үлгісіне. Маңайлы қаласында ардақ саяси
қызметіне. 1922 с. осқолданыс, үлгілі халық
ақсабалы ғалымдары. Оқуға қатынастық
С.А.Александров (Александр) Давыдов – Корин туы
дәстүрлілігіне қатынастық үлгілі осқолданыс саяси
А.А.Александров үлгісіне. Бу саяси осқолданыс
дәстүрлілігіне осқолданыс саяси-дәстүрлілігіне.
дәстүрлілігіне саяси-дәстүрлілігіне. Әріптестігіне
қатынастық (ҚОБ) председатели, үлгісіне.
дәстүрлілігіне. Осқолданыс үлгілі үлгісіне.
дәстүрлілігіне Саяси-дәстүрлілігіне.

1930 с. дэргэс түвт сүлжээг оролцогчид. Оюулаа соёлоор хөгжсөн Г.Д. Х. П.П. Барашов этигэр. Бу хэмт 66 оо үүрэг оролцогчид, түвт оо хомоомолго кириллиг үүрэг хамтгалар збиг. Оюулаа ахилууль үүрэг оролцогчид: В.И. Софронко, И. Софронникова, Г.Д. Кинюн, П.П. Барашов ахилууль үүрэг оролцогчид 1938 с. дэргэс V – VI хэмт Г.Д. Кинюн баруулын хэмт директорууд үүрэг оролцогчид. Кини түвт сүлжээ дээрх ахилууль санга оюулаа дүмэгт туулалар 1934 с. бу сүлжээг оюулаа үүрэг оролцогчид асваа збиг. 95, 1937 с. 122, 1938 с. 147 үүрэг оролцогчид.

русский аэтанол
Яковлев – Далан
иеский оскулага
н санга туллубат
ан В.И.Софронов
на 18 060 урвэнэ
налын кербэнэ,
биятын дербута

Чурагны оройд
оскула аһылыбыл
уулула Н.С.Солов
туллубута. Уеренс
тимибта. 1941 с.
былыны кардерен
нарарсадаламытта
директордубта, за
уелозобта. Сары
кылаанын улсын
эрто оскула бөлү
туллубута, сага н
туллубута.

Оскулга үзлөк
суулуубаттар, ол э
туугар кылаанын
көзүлгүсү тейилки
кылаанын с

М.С.ЛЕОНТЬЕВА

ДЪОБУРДААХ САЛАЙДАЧУЧЫ

Уугуул – үеэр халууныг илтгэж,
 үгэрлэж. Хэни – оюу дооно, ниймийг
 дымпыг түгээж, оюуныг тулалдайб
 мэлхийн уурсагч. Бүтэн хэнийг
 эийлб – түүнчлэн категориалзж
 социаль педагог, илүүт үгэрлүүлэн
 түүнчлэн, XX-с үеэ бастай үгэрлэж” бэлхөн
 Чувалын уугуулгүй бийр бастаанын боломж
 В.С.Яковлев – Далан затын К
 ганах орто худмественной-эстетической
 оюуныг социаль педагог М.В.М
 онов.

Мария Васильевна идэгийн биологичуудала. 1994 с. Амурдаагүй-Хосомоскоьский гуураага педагогический институту бутаран, Чурагч соршмогч интернат-оскуолагыг биологич уугуулыгын аномыла. Улэтигэр бэринилээх, дуулору кыта угсаай тылы булар, дуурууах эдэр кийгини таба карэн, сайгайзны, кыгай педагог буулун сөг дини Кытаах оскуолагыг директоры иигэр улэра солгууаачныг агаарытара. Онгон ыла Мария Васильевна бу оскуолага үрдүк табаа-ылаахтык, кэскилээхтык үлэми-хэм-ыны солдуар. Улэтин кылаас сайгайзны-арыгэр, буюор активтарыгэр, биирдин-ээн уугууларыгэр, төрөлүттэргэ ти-эбдирэн, кинилөр түмэн биир сыйлаах-тык сагалэбита.

Кини ыялар дыйханлара тарзанинхоок-
к ыялытар-чымлытар тийиз толукуйдан-
ыт илтар суолтагаак буолаллар. Ол кур-
дук, оолоро бичкээри, конкурстари,
тумсулор ылыннылаактык ылар. Улаан
ылаастарга "Чэир" диян тумсууну тар-
иыт. Ону оолор бэйэлэрин саналарын
ластагалар, суокари ыяллар, араас те-
лаа бичкээри тарииккелер, бэйэлэрин
агайынныга ырааппалар. Ого дыйбаты

тулугар ис сүрөттөн кычалар, хас бийдин ийилүүлээнчигин уратынын олус бэр билэр булан оёлуун бий санарага көз үлөмүр, оёолор чугас дөбөдөрү, салык алыралар.

Үлср калүзаны илтннг, тәрелтүтү рн, общественоны түмүтү, бир тышын ырг социальнай педагог үлзгз наада будуа. Ошон оытатк үлзгнн Мария Васильевна, социальнай педагогтар курсын бүтүргн ууулаы, социальнай педагогны акабытты. Он 1996 – 1997 о. үрөк дыйлыгтар этт. Үлзтнн бастак күнтүн ил үрөкөннннн, ичаты, ууулаалары, тәрелтүтүрн, общественоной бир сылга-соруа түмн, өйгө-санаа мнлзрн үлзлнргз түрүмүтү. Кнн үлзтн түрт түмүмзг араарк, тэрннн эттн.

Басгалы түгүмүс: дың кэрэгтэри чинчийми. Икис түгүмүс: төрөлүттэри окуула, кылаас илтэр-үрөтөр үлэтиге көрүлсүгүн. Үтүс түгүмүс: оюлору үрөтүм, чинчийми. Төрдүс түгүмүс: төрөлүттэри педагогический үрөктүзүм.

Чинчийми түгүмүгүн төрөлүттэр түрт бөлүмкө араарар, түс-түгүмүн хайы-ханан үлөтсөр. Хас бирдиди төрөлпү-күлтэ бэснэдэлсүн, анал ыйыан-кэрдигонорон кылаас салайааччыларын, общественност нөгүс бэснэдэлсүн үлөтүр-ытлар. Норуот оюну илтүгүс олохуу-үтүс үлөтсүрүн, үрөмктэрин пропагандалыр араас бэснэдэлсүн, лекциялары тэрийсн ытларар. Калын дың кэрэгтэртүмөр, кэрэгэ тарды-һынарар сымлаас үтүс дыһаһлары илтсүн-салаһын ытлар-га. Он күрдү, жолубур, "Бастыг дың кэрэгэн" күүрдү, "Дың кэрэгинин спорттунан сөннүүүлэр", "Аһагас аан күнүрө"

"Хол оюу - оюук эрэг" дигнэвч уудамтатгалнахад сэл. Итгнэ сэрэг оюу итгнэ бастыг оюуах дүз кэргэтэр тус тархын бюллетень таахарад.

Педагог үзлэйн опытын тулгуур
"Оюун тавигч илтгэл" – инновацион хэргийн
дээр дахиаагааран уулсуудаар, республик
кадагш педагогический зурвандар кыл
тан Бонустунай грамотанан наараадагдан
мыла. Уулус сооцалын педагогический
Бойлэйн опытын билигчинээр, кэрээс
Билээс семинардур ылта. Төрөлүүлэр
га аналлаар уулус ус кайлигээр конферен
ция ылтыла урдуктук сыанагымла. Уул
уса сооцалын педагогический конкурстар
гар бастаан, республикага кылтар чиги
илбта. Отгон республикага "Педагогичес
кийн маастарыстыба" номинации
кадагш-аанан билдур ситимээр

Марин Васильевна олохо ахуйбын ийэ позициялаах, олуттаах, байгын үлэтин ийэ сүрүттэн сүбүлэн толорор буолан сэмтэхтук, кэлиһэстэхтук савдалаабыта Кини туһалаах, кэрэхсэбиллээх үлэтин үрдүктүк сыаналаан, республика отделе Мэстэл суругунан нагараадалаабыта. Мария Васильевна бэр илгитинигэр ханнак да болупуруска толору апликаи бэрэр үүтэй бэлэмээк уонна байгын билгитин мэллэтин үрдэтинер, олус дуулуурдаах, ыһыммат суругун хайан даҕаны толорор да, толорторор да кэрэхсэбиллээх үлэтин, савдалаабыта.

Класси көргөнүмүн Егор Николаевичтын ишенимдүү иштөө улаатын артылар, кызыктык бийр тарбака батанар, бир-бааны оларор малла.

Т.Е.ПОНОМАРЕВА,
директоры үерэх чааһыгар
солбуйаачы

ҮБҮЛҮӨНҮ КӨРСӨ

Кытаанак орто окуулакта 1990 с. художественной-эстетической хайкы-
каны илен, Нам педагогической колледжин базовой окуулакта бурун, уу-
уэрэнкенилери бу хайкыскан илдез уйду. Билигин окуулажа 134 оу-
уэрэнкер, алортон 17-тз улуус нахиликтариттан кэлэн уэрэнчилэр. 24 оу-
буыл окууланы бутариктотко. Педколлективилтир 36-бт, онтон биш
тулгун, алына бастаки категориялак учуулапал, сатта учуулап уэрэдири-
тилуулгунна. Бу уэрэ дыйлап 14 адр, улэрин санга сабалан эрэр учу-
уулапалдыкты. Эдр улэиктэри сэрэ аймынылаакты улэлир настэ-
инк-учуулапаларын уэрэдири тилгунна, психолог Н.Ф.Смирников, со-
дискан педагог М.В.Миронова, математик О.М.Яковлева, химия учуула-
пал В.В.Лазарева, урутуй учуула Е.Т.Миронова, дыйкы уэрэтин учуула-
пал А.В.Лазарева уо. д. а. буолаллар. Окуула коллективин бир ойго-санаа-
тулгуй улэитэллэр директорбуй А.Г.Попов, директори килэр уокна минно-
циной улэге солбуйданылар И.П.Литвинова, Г.М.Аммосова.

[illegible]

Бу каттикка сыйларга араас хайысханан оёнуу үөрөтүн-иитин, сайынна-
ры утута бааһаанастык ыттыллан кэлэ. Аастык үөрэх дьыллар 16 оёу
оскуоланы бүтэрбитэ, 100 % үөрэхэ кирибиттэр, онтон 66 %-на үрдүк
үөрэх тэрмилэлэригэр. Оскуола историятыгар бастакынан М.Лазаревна үүн-
күмүс медалынан оскуоланы бүтэрэн, СГУ экономической институтугар
үөрэхэ сыттыр.

Өдөлөр научнай-практический конференция, конкурстарга ситилилээттик кытталар. Диринтан калэн үлүс сылын урананар М. Попова республикатаагы прикладной айымчы быыстанкытар бастаан, "Океан" лаапырга сыннанан кэллэ, республикада, улуска айар быыстанкага туруорулунка. XI кылаас үөрөнчөнчиллэре С. Нестерева регионалаагы научнай-практической конференцияда үнүгүйдик кытан республикатаагы "Инникиг хардын" научнай-практической конференцияда кытына, Н. Дьяковская улустаагы "Инникиг хардын" научнай-практической конференцияда I миностаны ылыты.

Уругулу хайыскачыгар үеренер оёдор учуталлара Е.Т.Миронова, Г.Н.Борисова, Л.И.Омринкова салайымырынан норуоттар икки ардылынаабы, Россиятаагы, республикатаагы конкурстарга ситимилэстик кытталлар. Оскуолабытыгар улустаагы оро спорттивнай оскуолатан (ДЮСШ) филиала баар, тренерикэ А.Н.Терюгин уулдир. Соторуаарыта буолан аастыт улустаагы хайыгар күрөстөмүттөр алта оёрут бастагы министери ылары ситистилэр. Технической курулук оёдорго улустаагы ытыллыбыт техничэскэй быысталаарга ситимилэстик кытыннылар. Түөрт оро республикатаагы быысталакаа кытта бардылар.

Х.П. ПОПОВА,
наставник-учуутал, история учуутала, үөрэмсини туйгуна.

